

NORGES HØYESTERETT

Den 19. mars 2009 avsa Høyesterett dom i

HR-2009-00641-A, (sak nr. 2009/203), straffesak, anke over dom,

A (advokat Erik Keiserud)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Erik Thronæs)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bruzelius**: Saken gjelder tolkingen av vilkårene om at ”utstrakt ødelæggelse av fremmed eiendom” og ”lett kan forårsakes” i straffeloven § 148 første ledd.
- (2) A ble ved Vesterålen tingretts dom 6. mai 2008 funnet skyldig i overtredelse av blant annet straffeloven § 148 første ledd første straffalternativ og § 292 jf. § 291. Straffen ble satt til fengsel i to år og seks måneder, hvorav ett år ble gjort betinget. Grunnlaget for domfellelsen var at han 30. november 2007 tente på to søppelsekker som var plassert ved inngangspartiet til X barneskole i Y kommune, slik at det begynte å brenne i veggen. Brannen ble raskt slukket og førte bare til skader for 72 485 kroner.
- (3) A anket over lovanvendelsen under skyldspørsmålet og straffutmålingen til Hålogaland lagmannsrett. Påtalemyndigheten anket over straffutmålingen. A gjorde gjeldende at han bare skulle ha vært domfelt for overtredelse av straffeloven § 292 jf. § 291 da straffeloven § 148 ikke får anvendelse ved ildspåsettelse i frittstående bygg.
- (4) Lagmannsretten avsa dom 16. desember 2008 med slik domsslutning:

”1. Domfeltes anke over lovanvendelsen under skyldspørsmålet forkastes.

2. **I Vesterålen tingretts dom av 6. mai 2008 gjøres den endring at fullbyrdingen av 6 – seks – måneder av straffen utsettes.”**

- (5) A har anket til Høyesterett over lovanvendelsen under skyldspørsmålet og straffutmålingen. Ankeutvalget har tillatt anken over lovanvendelsen under skyldspørsmålet fremmet, men nektet anken for øvrig.
- (6) *Forsvareren* har anført at lagmannsrettens rettsanvendelse er uriktig. Alternativet utstrakt ødeleggelse av fremmed eiendom i § 148 første ledd får ikke anvendelse når den materielle ødeleggelsen har fått et begrenset omfang. Et slikt tilfelle skal, i samsvar med påtale- og rettspraksis, utelukkende subsumeres som grovt skadeverk. Innebærer en ildebrann bare fare for materielle skader, bør straffeloven § 148 tolkes innskrenkende. Den omstendighet at det dreier seg om påtenning av en frittstående bygning eller del av et skolekompleks, taler også for en innskrenkende tolking. Formålet med straffeloven § 148 første straffalternativ var å ramme ildspåsettelse som lett kunne føre til kvartalsbranner. En innskrenkende tolking vil også være best i samsvar med forslaget til nye bestemmelser i straffeloven av 2005 i Ot.prp. nr. 22 (2008–2009).
- (7) *Jeg er kommet til* at anken ikke kan føre frem. Det faktiske hendelsesforløpet i saken er erkjent, og spørsmålet for Høyesterett er om det var riktig å subsumere forholdet under straffeloven § 148 første straffalternativ i tillegg til straffeloven § 292 jf. § 291.
- (8) Det fremgår av tingrettens domsgrunner, som lagmannsretten gjengir, at A passerte barneskolen på X på vei hjem fra en fest. Det sto to søppelsekker fylt med brennbart materiale mot en trevegg i en overbygd huk. Han tente på disse med en lighter. Da han så at plasten smeltet og at det tok fyr i innholdet i sekkene, forlot han stedet. Ilden spredte seg fra sekkene til trevirket på veggen og i et overbygd tak. Før brannen ble slukket, var trevirket på veggen gjennombrannt, og det hadde tatt fyr i reisverket innenfor.
- (9) I det lagmannsretten gjengir fra tingrettens dom, heter det:
- ”Dersom brannen ikke hadde blitt oppdaget i tide og B [ikke] hadde kommet til med brannslukningsutstyr, kunne brannen ha medført betydelig økonomisk tap. Fløyen som ble antent, er over tre etasjer og har et areal på 930 m². Den var nybygget i 1998 og kostet kr 17.200.000. Brannsakkyndig Nils Ove Sollid har vurdert risikoen for skadeomfanget på bygningen om B ikke hadde kommet til med slukkeutstyr. Det er sannsynlighetsovervekt for at brannen ville ha spredt seg til hele bygningen før brannvesenet hadde kommet i gang med slukkearbeidet. Skolefløyen som ble antent, ville da mest sannsynlig blitt totalskadet. Det ville da være risiko for at hele skoleanlegget på 2.000 m² ville blitt skadet.”**
- (10) Den materielle ødeleggelsen ble således svært begrenset, men tingretten la til grunn at brannen, uten den raske inngripen fra naboen, iallfall mest sannsynlig ville ha medført ødeleggelse av fløyen på tre etasjer.
- (11) Straffeloven § 148 første ledd første straffalternativ lyder:
- ”Den som volder ildebrann, ...hvorved tap av menneskeliv eller utstrakt ødelæggelse av fremmed eiendom lett kan forårsakes, ... straffes med fengsel fra 2 år inntil 21 år, ...”**
- (12) Det er voldt ildebrann, og saken gjelder tolkingen av lovsvilkårene ”utstrakt ødelæggelse” og ”lett kan forårsakes”. Uttrykket ”utstrakt ødelæggelse” sikter til skader av betydelig

omfang så vel økonomisk som fysisk. Om det foreligger slik ødeleggelse, vil i atskillig grad bero på en skjønnsmessig vurdering hvor både omfanget av brannen og de aktuelle verdier, vil telle med, jf. Rt. 1990 side 999. Ordlyden krever ikke at skadene skal ha manifestert seg. Bestemmelsen er utformet som et faredelikt jf. uttrykket ”lett kan forårsakes”. Etter ordlyden er det tilstrekkelig at det konstateres en nærliggende mulighet for skader av et betydelig omfang. Sannsynlighetsovervekt kreves ikke.

- (13) Forarbeidene til straffeloven av 1902 inneholder lite om tolkingen av de to aktuelle vilkårene. Men Straffelovkommissionen av 1885 opplyser i sin utredning at den foretrakk uttrykket ”udstrakt Ødelæggelse” fremfor ”almindelig Fare for Eiendom”, se side 158. Jeg antar at utstrakt ødeleggelse ble valgt for å begrense bestemmelsens anvendelsesområde når det bare foreligger skade på eiendom, eller fare for det. Etter min vurdering tilsier ikke forarbeidene til § 148 en annen tolking av de to vilkårene enn den som følger av ordlyden.

- (14) Jeg tilføyer at i Ot.prp. nr. 72 (1996–97) Om lov om endringer i straffeloven (heving av strafferammen for grovt skadeverk, særskilt med tanke på kirkebranner) uttaler Justisdepartementet at ”[f]orarbeidene til straffeloven § 148 viser at utstrakt ødeleggelse på fremmed eiendom først og fremst var ment å omfatte kvartalsbranner med stor spredningsfare”, se side 2. I Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 heter det at ”[s]traffeloven 1902 § 148 er preget av samfunnsforholdene på slutten av 1800-tallet, og rettet seg i praksis særlig mot faren for omfattende branner i datidens tette trehusbebyggelse i byer og forsteder”, se side 307. Forsvareren har under henvisning til disse uttalelsene gjort gjeldende at påsetting av brann i frittstående eiendommer ikke rammes av § 148 når det bare oppstår materielle skader.

- (15) Jeg er ikke uenig i at samfunnsforholdene på slutten av 1800-tallet kan ha preget bestemmelsens utforming, men forarbeidene til straffeloven av 1902 støtter ikke en slik innskrenkende tolking, som også er i strid med ordlyden. Saken i Rt. 1990 side 999 gjaldt en bygning på 1 535 kvadratmeter hvor verdier på ca. 9,8 millioner kroner gikk tapt. Førstvoterende ga uttrykk for at han ikke fant det ”tvilsomt at en påtent brann i en bygning av den utstrekning det her var tale om, og med en skade som nærmer seg 10 millioner kroner, med rette er subsumert under straffeloven § 148”. Jeg viser videre til Ot.prp. nr. 22, hvor det på side 307 sies at straffeloven § 148 ”rammer rene materielle ødeleggelser, bare de er omfattende nok”. Jeg kan heller ikke se at plasseringen av § 148 i straffelovens kapittel om allmennfarlige forbrytelser kan føre til en innskrenkende fortolking av bestemmelsen. Det er etter mitt syn ikke grunnlag for å utelukke fare for utstrakt ødeleggelse ved ildebrann i enkeltstående bygninger fra anvendelsesområdet til § 148.

- (16) Paragraf 148 fastsetter en minstestraff på fengsel i to år, og forsvareren har anført at dette tilsier en innskrenkende fortolking av bestemmelsen. Det er vist til at lovgiver tar sikte på å minske bruken av minstestraffer i straffeloven av 2005. Det er videre vist til at departementet i Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) foreslår å dele straffeloven § 148 første ledd i to paragrafer. Rene materielle ødeleggelser skal etter utkastet bare rubriseres som særlig grovt skadeverk, uansett hvor store verdier som går tapt, og det skal ikke gjelde noen minstestraff. Heller ikke dette kan etter mitt syn føre til en innskrenkende tolking av § 148 første ledd første straffalternativ i gjeldende straffelov.

- (17) De materielle skadene fikk som nevnt et begrenset omfang takket være naboens raske innsats. Men etter mitt syn må man ved vurderingen av om brannen kunne ha forårsaket utstrakt ødeleggelse, se bort fra den omstendighet at brannen raskt ble slukket ved aktiv innsats fra andre.
- (18) X barneskole består av flere sammenbygde fløyer. Ildspåsettelsen fant sted i inngangspartiet til en fløy som ble tatt i bruk i februar 1998, og som inneholder 930 kvadratmeter fordelt på tre etasjer, og som i 1998 kostet 17 200 000 kroner. Lagmannsretten har som nevnt lagt til grunn at det var sannsynlighetsovervekt for at skolefløyen som ble antent, ville blitt totalskadet av brannen hvis ikke naboen hadde kommet til. I samsvar med det jeg har gjengitt fra Rt. 1990 side 999, beror det på en skjønnspreget vurdering om vilkåret "utstrakt ødelæggelse" er oppfylt. Jeg kan ikke se at lagmannsrettens skønnsmessige vurdering bygger på feil lovtolking når det er lagt til grunn at det i dette tilfellet forelå en tilstrekkelig nærliggende fare for utstrakt ødeleggelse.
- (19) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

(20)	Dommer Bårdsen:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(21)	Dommer Endresen:	Likeså.
(22)	Dommer Coward:	Likeså.
(23)	Dommer Lund:	Likeså.
- (24) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: